СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 199. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 27-го СЕРПНЯ 1949. No. 199. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 27, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

СЛІДСТВО В СПРАВІ ЛІТАКІВ БУЛО ОПЕРТЕ НА НЕПРАВДІ

Вашингтон, 25 серпня. — Допити в справі замовлень на бомбардувальник Бі-36, ведені в комісії палати репрезентантів упродовж двох тижнів, застановлено, коли суспендований урядовець департаменту маринарки, Седрик Р. Ворт, признався, що то він вислав був лист без підпису до комісії збройної служби в палаті з закидами, наче б департамент маринарки замовив ці літаки тому, що хтось хотів при цьому заробити як посередник. Ворт висловив свій жаль з приводу безпідставного доносу, який наніс багато щкоди і кинув лихе світло на секретаря оборони Луїса Джансона, секретаря повітряних сил В. Стюарта Саймінгтона, інших високих урядовців і Флойда Одлома, предсідника Корпорації Консолідейтед Волті, яка виробляє ці бомбардувальники. Комісія одноголосно признала, що не було ніякої підстави до слідства і відрочила своє засідання до початку місяця жовтня.

Уряд має винахід для охорони бомбардувальника Бі-36.

Д-р Карл Т. Комптон, предсідник Ради Дослідів департаменту оборони, виявив, що Злучені Держави переводять вправи з незвичайно важливим винаходом, який має на меті захоронити бомбардувальник Бі-36 перед нападом швидких пружинових турбо-літаків. Цей винахід дає бомбардувальникові просто самоохорону без потреби уживання інших літаків. Винахід має бути добрий не тільки для дефензиви, але й для офензиви. „Це дуже важливе для нас тому, що далекосяжні стратегічні бомбардувальники є дуже придатною зброєю в нашім військовім арсеналі" сказав Комптон.

СУДДЯ НЕ ДОПУСТИВ ДО НЕВДАЧІ В ПРОТИКОМУНІСТИЧНІМ ПРОЦЕСІ.

Ню Йорк. — Суддя Гаролд Р. Медіна, який проводить у процесі проти комуністів, обвинувачених у змові проти американського уряду, відмовив жаданню оборони, щоб признати процес „невдачним" та звільнити підсудних від обвинувачення. Це сталося після того, як оборонці внесли до суду жалобу на члена лави присяжних суддів, Росела Дженні, наче б він упродовж процесу розмовляв зі співачкою Карол Нейтенсон і перед нею виявив своє негодування проти комуністів. Суддя заявив, що після дбайливого перестудіювання жалоби, списаної на 90 сторінках, він не знайшов потвердження цього факту в заприсяженім зізнанні пані Нейтенсон. Суддя теж зажадав задержання тих паперів в суді, щоб можна було провірити, чи часом хтось з посторонні людей не пробує порозумієатися з членами судейської лави. Медіна не тільки відмовив жаданні оборони, але й відмовився перервати судову розправу, щоб оборона могла зорієнтуватися в новій ситуації, створеній такою відмовою. При цій нагоді Медіна подав до відома публики, що водночас з внесенням жалоби проти члена судейської лави посипалися до суду тисячі телеграм і листів з жаданням, щоб суддя звільнив з тюрми трьох підсудних, які засуджені до кінця процесу за непослух суду. Медіна нававрував агітацію при допомозі телеграм і пікетування суду як спроби залякування судді. Він заявив, що не дасть себе тероризувати, бо він заступає ділянку виміру справедливости уряду Злучених Держав. Навпаки, сказав суддя, треба щось зробити, щоб не допустити до дальших спроб залякування суду і впливання на судейську незалежність. Медіна відмовив теж жаданню підсудного Деніса, щоб поставити в стан обвинувачення прокуратора МекҐоґі за те, що нібито він змовляється з присяжним суддею.

ГЕН. ВОН УЖИВАВ ІМЕНИ ПРЕЗИДЕНТА ДЛЯ ПРИВАТНИХ ЦІЛЕЙ.

Вашинґтон. — Військовий прибічник президента, ген. Гарі Г. Вон, якому закидають, що він помагав посередникам при надаванні урядових контрактів, написав в 1945 р. лист до департаменту стейту, з дорученням приспішити видачу паспорту до Італії Джанові Марагонові, який їздив туди для закупна перфумових олійків для фірми Верлі з Шикаґа. Вон сказав у листі, що президент є інтересований в цій справі. Фірма Верлі подарувала сім холоділень високим урядовцям і пані Труман. Лист подано до протоколу сенатської комісії, яка веде допити над заробітками посередників, яких тепер загально клеймують назвою „пять-відсотковців".

ЗА ДОПУЩЕННЯ ДО ЗДА ВТІКАЧІВ З-ПІД СОВЄТІВ.

Вашинґтон. — Конґресмен Емануел Селлер з Ню Йорку виявив, що розвідча служба збройних сил звернулася до конґресу, роб у новім іміґраційнім законі вмістити постанову про допущення до Злучених Держав 15,000 втікачів з-поза Залізної Заслони. Селлер сказав, що в проєкті палати репрезентантів встановлено таку точку тому, що втікачі можуть подаяти важливі інформації американській владі про положення в Совєтськім Союзі.

НИЖЧА ПАЛАТА КОНҐРЕСУ УХВАЛИЛА СОБІ СВЯТОЧНУ ПЕРЕРВУ.

Замість вакацій палата репрезентантів ухвалила собі святочну перерву на 26 днів. Це зроблено тому, що сенат не згодився на вакації. Отже урядово повний конґрес відбуває наради, одначе в практиці членів палати репрезентантів не буде в Вашинґтоні. Ті конґресмени, які остануться у Вашинґтоні, не можуть переводити голосування над якимись справами. Вони можуть тільки передавати свої промови до друку в конґресовім протоколі, якщо пришлють їх впродовж пяти днів.

ТЕЛЕВІЗІЯ В КРАСКАХ.

Ню Йорк.— Радіо Корпорейшен оф Амеріка винайшла спосіб передавання по радіо картин у всіх красках. Досі передавано картини по телевізії тільки в білих і чорних красках. Новий винахід буде впроваджений вже найближчого місяця.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПЕРЕЧУЄ НЕПОРОЗУМІННЯ МІЖ ЗДА Й АНГЛІЄЮ

Вашингтон, 25. серпня. — Зогляду на надходячу конференцію між Америкою, Великобританією й Канадою в справі недостачі доляра в торговельнім обороті, президент Труман заперечив, наче б між Америкою й Англією існувало якесь тертя. Президент сказав, що існування непорозумінь викликала критика в американських газетах тепеірішньої британської господарки. Окремі американські кореспонденти поїхали до Англії на студії тамошніх економічно-фінансових відносин і з їхніх звітів можна набрати враження, що між Лондоном і Вашингтоном йде якась неприхильна виміна думок в справі недалекої монетарної конференції. Президент надіється, що конференція принесе якісь користи і американські уядовці будуть прислухуватися прихильно до виводів британських та канадських представників. Конференція назначена на 7 вересня і до неї робить підготову департамент скарбу й департамент стейту.

Заки ще президент висловив свою думку про конференцію, він передав конґресові четвертий з черги звіт з діяння Адміністрації Еекономічної Кооперації, яка переводить у життя Плян Маршала.

ЗАКОН ПРО ЗБРОЄННЯ ЗВЯЗУЮТЬ З АТЛАНТІЙСЬКИМ ПАКТОМ

Вашингтон. — До законопроєкту додано в сенатській комісії дві поправки, які мають на меті звязати збреєння Европи з Атлантійським Пактом. Як уже було згадане, на підставі такої поправки можна буде вислати західно-европейським країнам надвишку американської зброї до висоти пів біліона долярів ще в теперішньому скарбовому році, який кінчиться 30 червня 1950 р. Тому, що сенатори прихильно поставилися до таких поправок, Там Конелі, предсідник сенатської комісії закордонних справ заявив, що бил буде переданий під наради повному сенатові негайно.

ЗА СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕК ПРИ КАНАДІЙСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Виннипег, Канада. — Комітет Українців Канади оприлюднює, що його старанням стало актуальним впровадження до програми студій навчання української мови в канадських університетах. Дотепер українська мова була введена як предмет в університеті в Саскатуні, а від нового шкільного року буде введена в університеті Манітоба. Переходово, у формі вечірних курсів, буде викладана українська мова при університетах в Торонто й Монтеалі. Такі ж старання ведуться за впровадження навчання української мови в інших університетах. Щоб пособити цій справі треба творити українські бібліотеки при університетах, бо професори й студенти мусять мати українську книжку для користування підчас студій. Комітет Українців Канади рішив звернутися до українського громадянства у цілій Канаді з проханням надсилати до КУК українські книжки, з яких можнаб творити українсь бібліотеки при університетах.

ФРАНЦУЗИ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ В ГОСПОДАРСЬКИХ НАРАДАХ

Париж, 26 серпня. — Тут повідомлено, що у фінансовій конференції між представниками Злучених Держав, Великобританії і Канади, яка відбудеться у Вашинґтоні на початку наступного місяця та у зв'язку з фінансовою крізою в країнах стерлінґової системи, візьме участь теж французька делегація. Францію репрезентуватиме на цій конференції міністер закордонних справ Роберт Шуман, міністер фінансів Моріс Пече та цілий ряд фінансових експертів.

„МИРНА" КОНФЕРЕНЦІЯ В МОСКВІ ПІД ЗНАКОМ НОВИХ НАПАСТЕЙ НА АМЕРИКУ

Москва, 26 серпня. — Чергова комуністична, тим разом все-російська „конференція друзів миру" почалася тут вчора скаженою атакою советської преси на Злучені Держави Америки, на американський нарід та його уряд. В конференції бере участь около 1500 делегатів з цілого Советського Союзу та численні п'ятиколонні гості з-за кордону. Ухвалено резолюцію „боротьби за мир проти военних підпалювачів" та вибрано російський „мирний комітет". Поет Ніколай Тіхонов, забираючи голос до першої точки, говорив: „американські канібали намагаються заставити европейські народи, щоб вони вибирали з вогню каштани для американських імперіялістів, але всі їхні доктрини, бльоки і пакти згори засуджені на ганебну невдачу". Промовці зокрема накидувалися на президента Трумана, шефа злучених штабів американських збройних сил, ген. Омара Бредлі, та інших американських державних мужів. На порядку нарад є теж справа Тіта і його уряду, що без сумніву будуть засуджені „зрадниками міжнародного пролетаріяту".

БОРОТЬБА ПРОТИ ЦЕРКВИ В ЧЕХІЇ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Прага, 26 серпня. — Чеська комуністична преса і урядові представники знову почали шалену кампанію проти Католицької Церкви в країні. Міністер внутрішніх справ Вацлав Носек, в своєму наказі для уніформованої і таємної поліції з нагоди п'ятиріччя словацького повстання проти німців, говорив про священиків і монахів, як про „жорстоких і безпощадних воргів", остаточна розправа і знищення яких є тепер не менш важливе як боротьба проти німців п'ять років тому.

ПОЛЬСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗІРВАННЯ З ВАТИКАНОМ

Варшава, 26 серпня. — В польській комуністичній пресі починається видвигати домагання, щоби польська Католицька Церква зірвала свої „політичні зв'язки" з Римом і Заходом. Тільки тоді її запевняється „внутрішне життя" без урядової інтерференції.

ЮГОСЛАВІЯ НЕ ЗДАЄ ПОЗИЦІЇ

Белґрад, 26 серпня. В слід та в доповнені югославської урядової відповіді на советську ноту, орган югославської комуністичної партії „Борба" аналізує теперішнє положення та приходить до висновку, що єдиним бажанням і ціллю советського уряду є повалити теперішній уряд Югославії та наставити там покірних своїх агентів. При цьому газета стверджує, що конфлікт тепер має виразно югославсько-московський характер, хоча його почав Комінформ. Ствердивши, що Кремль виключає будь-яке мирне полагодження конфлікту, за виїмком повної капітуляції, газета щераз підкреслює рішучість Югославії видержати на своїх позиціях вповні суверенної країни, без огляду на всі погрози і хитрощі Кремля.

СОВЄТИ ТРИМАЮТЬ ДВОХ АМЕРИКАНЦІВ ЯК ЗАКЛАДНИКІВ ЗА СВОЇХ ДЕЗЕРТИРІВ

Ню Йорк. — Двох студентів Пенсилванійського університету придержала советська влада Німеччини як закладників за двох советських армійських дезертирів, які ніби то схоронилися в американській зоні. Це виявив Едвард Олснер, предсідник Юнайтед Стейтс Навіґейшен Компані, якого брат Ворен щез разом з товаришем Петром Селлерс у советській зоні. Урядовці департаменту стейту потвердили вістку про затримання американських хлопців, не зважаючи на те, що американська влада перевела слідство і запевнила росіян, що советських дезертирів нема в американській зоні.

НАГОРОДИ ДЛЯ ЕНКАВЕДИСТІВ

Лондон, 26 серпня. — Московська радіостанція повідомила сьогодні про масові відзначення та нагороди для советських відділів безпеки „за доблєсне виконання спеціяльних доручень уряду". В повідомленні не згадується які це були „спеціяльні доручення", хоча їх неважко здогадатися.

„ЧУДА" В ПОЛЬЩІ

Варшава, 26 серпня. Вчора тут зголошено вже 18-те з ряду „чудо" за останні місяці, цим разом в одній з двох місцевих православних церков. „Чудо" мало полягати в тому, що в церкві почали плакати образи і статуї святих. Поліція замкнула церкву з огляду на натовп побожних і цікавих.

ПОЛЬСЬКА „ВДЯЧНІСТЬ" ЗА АМЕРИКАНСЬКУ ДОПОМОГУ

Варшава, 26 серпня. Польська преса накидується на Злучені Держави, що єдину допомогу яку вони вислали Польщі після війни, це було „кінське м'ясо і жувальна гума". Як відомо,

ГЕНЕРАЛЬНИЙ НАСТУП НА ОСТАНКИ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ПАРТИЗАНІВ В ГРЕЦІЇ

Атени, Греція, 26 серпня. — П'ять дивізій грецької армії почали генеральний наступ на останки большевицьких партизанів в горах Ґраммос, що були досі найбільшою партизанською твердинею. Після розгромлення большевицьких дивізій в районі Вітсі, гори Ґраммос були залишилися ще єдиним тереном сконцентрованих большевицьких сил, що вели регулярну війну, користуючись всебічною допомогою комуністичних урядів Альбанії, Волгарії і Румунії як теж міжнародного большевизму. Югославія, згідно з твердженнями Балканської Комісії Об'єднаних Націй, в останньому часі перервала свою допомогу. Силу большевицьких партизанів в горах Ґраммос обраховується на 5,000 осіб, що мають всі роди озброєння та сильно розбудовані укріплення. Вже в першому дні наступу, в якому розвиває велику активність грецька авіяція, армії вдерлися в партизанські позиції та ведуть запеклі бої. В урядових колах не скривається, що ця військова акція має на меті остаточну ліквідацію партизанських сил і остаточне закінчення громадянської війни в Греції.

ФІНСЬКІ КОМУНІСТИ ПЛЯНУЮТЬ ДАЛЬШУ АКЦІЮ ДЛЯ ПОВАЛЕННЯ УРЯДУ.

Гельсінки, 26 серпня.— Премієр Фінляндії, Карль Фаґерґольм, заявив вчора на пресовій конференції, що уряд передбачує дальшу акцію комуністичної п'ятої колони для повалення теперішнього режиму. Він здогадується, що цим разом комуністи почнуть, правдоподібно, страйк в залізній індустрії, щоби в той спосіб унеможливити урядові сплату военних відшкодувань для Совєтів і тим самим створити Кремлеві передумови для відповідної акції. Рахуючись з такими можливостями, уряд завчасу робить відповідні проти-заходи.

СПААК ПРОТИ КРИТИКАНСТВА БРИТАНСЬКОГО УРЯДУ.

Страсбурґ, 26 серпня. — Предсідник Дорадчої Асамблеї Ради Европи, Поль-Генрі Спаак, виступив вчора проти завеликого критиканства, зверненого проти лейбуристського уряду Великобританії та його господарської політики, вважаючи це за перешкоду в змаганнях до об'єднання Европи. Спаак теж вважає, що західно-европейські країни вже досягнули досить велику єдність в своїх політичних і господарських програмах, щоби забезпечити повний успіх Пляну Маршала. Виступаючи проти поширеної тепер критики проти Британії, Спаак заявив, що Британія своїми жертвами та своїм героїзмом під час війни заслужила собі на те, щоби тепер з відповідним вирозумінням та симпатіями розглядати її власні труднощі.

В БОРОТЬБІ З КРІЗОЮ БРИТАНІЯ ЗМЕНШУЄ УРЯДОВІ ВИДАТКИ.

Лондон, 26 серпня. — В тягу своєї боротьби проти фінансової крізи, викликаної завеликим відпливом долярових й золотих резерв з державної скарбниці, британський уряд заповів зменшення видатків в усіх урядових департаментах.

НІМЕЦЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ЗБИРЕТЬСЯ 7-го ВЕРЕСНЯ

Франкфурт, 26 серпня. — Премієри одинадцяти німецьких країн західних зон, що творитимуть тепер західно-німецьку федеративну республіку, відбули наради в місті Гобленц, у французькій зоні та рішили скликати першу сесію тількищо вибраного парляменту на день 7-го вересня ц. р. Ниҗа палата цього парляменту, яка складається з 402 послів, збереться цього дня після полудня в місті Бонн. Вища палата, що складається зі 43 представників урядів поодиноких країн, збереться того самого дня перед полуднем. Федеральна Асамблея, що складатиметься з усіх 804 членів, 402 членів парляменту і такої самої кількости парляментарних представників, іменованих урядами поодиноких країн, збереться 12 вересня і в тому дні вона вибере першого президента федеративної республіки. Кандидат на канцлера республіки, д-р Конрад Аденауер, заявив, що нова німецька держава буде намагатися одержати голос в усіх справах спільної оборони західного світу.

ФРАНЦІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІДПОВІДНОЇ РОЛІ В УСІХ ОБОРОННИХ ЗАХОДАХ.

Париж, 26 серпня. — Французький уряд звернувся офіціяльною нотою до всіх 11 партнерів Атлантійського пакту, звертаючи їм увагу, що французький парлямент і французький нарід бажають мати свого представника в усіх можливих оборонних комітетах, передбачених 9-тою статтею Пакту. В ноті рівночасно звертається увагу, що з американської зброєневої допомоги французька армія повинна одержати таку частину, яка відповідала б її передовому значенні в підготовці оборони европейського континенту.

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ МАНШТАЙНА.

Гамбурґ, 26 серпня. — На судовій розправі ґітлерівського маршала фон Манштайна перед британським військовим трибуналом, прокуратор закінчив відчитувати акт обвинувачення. Він назвав Манштейна безпощадним воєнним злочинцем, що використовував полонених для очищування підмінованих теренів. Обвинуваченому закидується 17 воєнних злочинів, між ними теж вбивство 10,000 жидів на Кримі.

ТАЄМНА НАРАДА НІМЕЦЬКИХ ЄПИСКОПІВ.

Фульда, Німеччина, 26 серпня. — Католицькі єпископи Німеччини відбули в цьому місті свої річні наради, задержуючи їх перебіг і вислід в повній таємниці. На закінчення нарад проголошено тільки спільне послання, в якому говориться, що в світі так довго не буде тривкого миру, як довго люди і народи не респектуватимуть Божих законів.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street. Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СПРАВЖНЯ ІСТОРИЧНА ПОДІЯ

З днем 24 серпня 1949 Північно Атлантійський Пакт набрав сили, став діючим. Коли це стверджував у Вашингтоні президент Труман своїм подвійним підписом, не тільки присутні при цій церемонії репрезентанти держав, що ратифікували цей договір, але ввесь світ відчув, що сталась справді велика подія. І так воно дійсно є.

Велика це подія в першу чергу з американського боку, бо звязує тісно, як ніколи досі, Західну Европу з Північною Америкою, вкладаючи на цю останню величезні моральні, матеріяльні й мілітарні зобовязання. Вже сама ця злука, якщо вдержиться довший час, залишить цілком певно великі сліди і матиме далекосяглі наслідки, без огляду на це, чи прийде до воєнного конфлікту з совєтською агресією, чи ні. Подія ця важна теж і з цього боку, що вона цілком певно скріпить ще більше протикомуністичні сили в Европі й додасть їм духа в боротьбі з комуністичним наступом. Кожна з 12 країн, що обняті Північно Атлантійським Договором, сьогодні певна, що коли б вона завтра впала жертвою збройного нападу, вона має за собою великанську силу обєднаних демократій. Це вже не ілюзія і не побожне побажання, але дійсність, з якою майбутній агресор мусить заздалегідь рахуватись. Воно навіть подумано, щоб він рахувався, бо ж властива ціль Північно Атлантійського Договору налякати майбутнього напасника тим, що він матиме проти себе відразу велику мілітарну силу, готову до оборони.

Іншими словами — як це тепер у звичаю постійно зазначувати — не повториться більше 1914 рік, ні 1939. Чи так дійсно станеться і чи цей Північно Атлантійський Договір захистить мир і залякає евентуального агресора, це вже друге питання, про яке прийдеться поговорити другим разом. Сьогодні стверджуємо, що було й є в задумі тих, що створили Північно Атлантійський Пакт і в що вони переконані, а саме, що оборонний характер цього договору та сила, яка стоїть за ним, забезпечать мир Европі, а то й цілому світові. Цього миру, як знаємо, сьогодні нема. В тому самому дні, коли президент Труман клав свої підписи у Вашингтоні під Північно Атлантійський Пакт, в Маямі американський амбасадор, Филип С. Джесоп, промовляючи до Ветеранів Чужинецьких Воєн, заявив, що світовий мир не є „певним і забезпеченим" та що ми боремось сьогодні на Атлантійськім та Пацифічнім фронтах за тривкий мир так, як боролись у воєнних роках.

Отже таке є сучасне положення. Демократичні потуги, бажаючи завести тривкий мир у світі, обєднались для цеї цілі на европейськім фронті боротьби Північно Атлантійським Пактом, який знов є завершенням цілого ряду інших договорів. Те саме повинно тепер статись ще й на Тихоокеанськім фронті. Щойно тоді буде можна говорити про ґльобову мобілізацію демократичних сил для боротьби з тоталітарною, комуністичною тиранією. З цею останньою мобілізацією йде доволі пиняво, головно тому, що її тягар спав би цілком певно майже виключно на Злучені Держави, а піднімаються поважні сумніви, чи можливо видержати в один час аж два важкі тягарі навіть такій потузі, як Америка. Проте події розвиваються в такий спосіб, що Північно Атлантійський Пакт таки мусить бути доповнений Тихоокеанським Пактом. Бо в Европі совєтська агресія вправді припинена, але в Азії вона далі поступає.

Диверсія в комуністичній партії

У зв'язку з югославсько-совєтським конфліктом, комуністичний рух переживає без сумніву одну зі своїх найбільших кріз, а світ приглядається одному з найбільш інтересних експеріментів диверсії, неімовірної досі в рядах тоталітарно-диктаторської комуністичної партії. З цим конфліктом і з цею диверсією зв'язаний такий великий комплекс справ світового значення, що не від речі буде бодай коротко їх проаналізувати.

Комуністична партія базується на світоглядових догмах і на засадах вождівства, що виключає будь-яку дискусію на цю тему. Власне на тлі безкомпромісовости і вилонився большевизм з російської соціялістичної партії. Його історія відома. На початку цього століття в цій партії були виникли гострі противоріччя на тлі організаційного і тактичного питання, головно у зв'язку з домаганням Леніна щодо строгої централізації та безкомпромісовости з іншими партіями в революційній боротьбі. На партійному конґресі в Лондоні в 1930 році сторонники Леніна найшлися в більшості і тоді прийшло до розколу та початку большевизму, в протилежності до конґресової меншости. По лінії вождівства, доґматизму і безкомпромісовости пішов дальший розвиток большевизму, винищуючи безпощадно в своїх рядах не тільки своїх ворогів і противників, але й навіть найлегших „ухильників" від встановлюваної по аподиктичному партійної „лінії". Ще під час боротьби за владу і опісля вже при владі, большевизм сам з центра поробив цілий ряд мильних експеріментів, за кожним разом випростовуючи скривлену ним самим партійну лінію все новими жертвами дійсних і уявлених ворогів большевизму.

Національностеве питання було завжди найслабшим місцем російського большевизму, що від приходу до влади в Росії почав з кожним роком щораз більше перетворюватися в скрайний російський націоналізм, з усіми ознаками царського імперіялізму та ще з великою добавкою власного. Національностеве питання розв'язувано теоретично і гаслами, які не мали нічого спільного ані з дійсністю ані з комуністичною теорією як такою. Не диво, що власне це питання стало каменем спотикання большевизму вже від самого початку приходу большевиків до влади і тепер воно готово стати його могилою, що було б тільки цілком логічним.

Деякі факти з історії підсовєтської України багато дечого під цим оглядом вияснюють. Ще під час революції між самими українцями найшлися деякі одиниці, що з думкою про свій нарід та про свою країну були цілком щирими комуністами та дали деякий вклад в перемогу большевизму в Україні, не здаючи собі справи, що цим допомагають „матір розпинати" та що в боротьбі за пропагандивне соціяльне і національне визволення, вони стали обдуреним знаряддям „собірателів землі русской". Деякі з них опісля пробували спокутувати свій гріх смертю, інші пробували його направити активною боротьбою проти большевизму, а ще інші, раз залізши в зрадницьке багно большевизму, гниють в ньому і по сьогоднішній день.

Перша спроба диверсії в комуністичній партії була в Україні, і вона зв'язана з іменем Олександра Шумського, зразу соціялістом-революціонером, в 1917 році членом Національної Ради. Шумський „переконався" на комуніста, в 1919 році став послом УСРР у Варшаві, а в 1924 році авансував на наркома освіти. Протягом відносно короткого часу, як на переконаного комуніста, він пізнав цілу облудність російського большевизму у відношенні до інших народів та став на становищі, що Україна повинна бути комуністична, але цілком незалежна від Москви. Що найменше за такий національний „ухил" його в 1926 році зліквідували, заславши на Московщину.

Тіто є сьогодні нічим іншим, як тільки югославським Шумським. Тільки обставини для його „шумськізму" є сьогодні далеко сприятливіші, як під внутрішнім, так і зовнішнім оглядом. В нутрі країни Тіто має поліцію і військо, має за собою югославську комуністичну партію і не має російських гарнізонів. Під зовнішнім оглядом, совєтсько-західні суперечності в світовому маштабі творять ідеальне тло для цього нового югославського шумськізму. Диверсія Тіта в комуністичній партії на національному тлі вже майже з першого дня стала міжнародною проблемою і то проблемою першої ваги, якої Москва не може і не потрапить розв'язати на „шумськівський лад" — засланням на Сибір. Зі самого теоретичного проголошення на нього вироку смерти московською партійною „Правдою" Тіто в таких обставинах не багато собі робить.

Є підстави твердити, що диверсія Тіта може бути початком кінця комуністичної партії та комуністичного руху взагалі. Сталін називає себе „вождем і учителем" світового комунізму та прокляв Тіта єретиком, зрадником, бунтівником і тим подібними епітетами. Тіто зі свого боку, що в своїй країні не хотів задовольнитися ґавляйтерівським становищем Сталінового „соратника", як це зробили інші комуністичні півголовки, твердить, що це власне Сталін і російський большевизм зрадили комуністичну ідею, що вони є єретиками і т. п. Сталін має свою пропагандивну машину, а Тіто має свою. В цілу авантюру впхали своїх „чотири ґрейцарі" демократичні країни і диверсійна пропагандивна війна почалася на цілій лінії.

Без огляду на дальший перебіг і остаточний вислід цеї, докищо, „холодної війни" в самій „комунустичній сім'ї", з неї вже жадна сторона не може вийти переможцем. Про це подбають теж зовнішні сили. Диверсія Тіта порушила найглибші основи кремлівської диктатури під знаком комунізму, поставила в сумнів простоту визначеної Кремлем партійної „лінії", захитала встановленими на Кремлі комуністичними доґмами, потрясла до споду авторитетом кремлівського „вождя" — диктатора і вбила клина в саму комуністичну партію, якого вже ніколи не можна буде усунути без того, щоб не залишилася рана, яка в обставинах може бути смертельна.

Це тим більше в большевицькій партії, яка може розлетітися як домик з карт, як тільки витягнути з-під нього підставу. Тоталітарна партія може теж тільки тотально розвалитися.

Як згадано, диверсія Тіта бо това завдати смертельного удару большевизмові в світоглядово-політичній площині. Комуністична Москва знає, чому вона тепер проголосила комуніста Тіта своїм ворогом ч. 1. Виступ комуніста Тіта проти комуніста Сталіна це далеко важливіше, ніж будь-яка не-комуністична критика большевизму. Не-комуністів не треба переконувати про злочинність большевизму; вони самі це знають і бачать. А диверсія Тіта це найбільш заразлива ґанґрена в самому комуністичному організмі. Свідоцтвом того може бути хоч би створення проти-московської „вільної комуністичної партії" в Німеччині та панічний страх Комінформу перед „тітоїзмом" в усіх інших сателітських країнах. Нічого дивного, що всі ці події приковують загальну світову увагу та що їм надається так великого політичного значення. Це тим більше в обставинах „двох світів".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ. В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Конфлікт між свободою і деспотизмом

На европейському ринку появилась автобіографія Юлія Бравнталя, одного з найвизначніших сучасних соціялістичних публіцистів, п. н. „Auf dem Suche nach Milenium". Сам автор живе в Лондоні.

У цій книжці є багато цікавого автобіографічного матеріялу, але про те не будемо тут згадувати, звертаючи увагу тільки на уступ, який вказує „шлях до волі й миру" і відноситься в цілості до сучасної доби. При цьому зазначимо, що автор глядить на дальший розвій суспільного ладу в світі з соціялістичного боку. Одначе це нас тут не цікавить, а що інше, а саме, як глядить автор на історичний конфлікт між свободою і деспотизмом і яке місце повинна, на думку автора, заняти в цьому конфлікті людина, що зараховує себе до людей зі соціялістичним світоглядом.

Як відомо, каже автор, уже доконався поділ Европи й світу на Схід і Захід. Поділ цей тим жахливіший, що через нього готова спалахнути третя світова війна. Однак даремно шукати причини його в соціяльній революції східної Европи. Перехід великої земельної посілости на Угорщині в руки безземельних і малоземельних селян знайшов одобрення серед багатьох англійських робітників. Так само удержавлення індустрій в Польщі й Чехословакії. Але що Угорщина, Чехословакія і Польща підпали під сферу влади Совєтської Росії та на ділі стали її провінціями це безпокоїть не тільки англійських капіталістів, але й англійських соціялістів. Бо найкращі між ними кажуть: коли комуністична офензива мала би далі поширюватись, і країна за країною підпадала би під владу комуністів, тоді ці країни стали би російськими провінціями, як це сталось із Польщею, Чехословакією, Угорщиною і Румунією. Англійські робітники не бояться соціяльних перемін, але вони бояться влади російського абсолютизму в світі.

Що не думати би про комуністичну диктатуру, одно є певне: вона з конечности веде до таталітарної терористичної вождівської диктатури з усіми тими жахливими явищами й наслідками, які бачимо в Совєтській Росії. Під такою диктатурою немає місця для волі людини й громади. Коли ж демократичний грунт боротьби робітничої кляси не знищений, тоді робітники можуть прийти до влади, як це сталося в Англії й поширювати й розвивати соціялізм без знищення рівночасно волі.

Консервативна демократія залишає робітничій клясі повну свободу боротися за соціялістичну демократію. Комуністична диктатура нищить вправді приватно-капіталістичний суспільний устрій, але одночасно нищить вона і ту сферу індивідуальної свободи, яка є основою духового й морального розвитку людей.

Всі духові переввороти в історії людськости завдячуємо духовим велитням, які панівні ідеї свого часу ставили під знак запитання. Думка людей, якій не присвічує воля духа і яку вона не оживлює, костеніє в ледоватій ночі тоталітарної схолястики, як це бачимо в Сталінському большевизмі. Всі великі епохи мистецтва попереджувала револьта духа проти перестарілих форм мистецтва та всі великі твори мистецтва — трагедії Еврипіда, скульптура Мікеля Анджеля, картини Рембрандта, симфонії Бетговена, це бунти некнебльованого духа, це протести творчого духа проти мистецьких і соціяльних конвенцій. В суспільному устрою, де задушена свобода думки й освіти, мусить завмирати мистецька творчість.

І так стоїмо нині знову перед світоісторичним конфліктом між свободою і деспотизмом. Цей конфлікт історично неминучий. Кожний справжній соціяліст, кожній вільнодумець, не може бути нечесним із собою і не може не захищати свободи.

Кріза нашого часу це кріза дотеперішнього світу. Ми стоїмо на порозі нової епохи. І ми хочемо, оскільки це в наших силах, перешкодити тому, щоби ця епоха стала епохою варварства, епохою Сталінського большевизму.

Свобода й мир у нинішній історичній ситуації це тісно зв'язані й актуальні проблеми. Втрата свободи, яку несе з собою експанзія большевицької Росії, є нині, при даних відносинах сил у світі, смертельною небезпекою для миру. Тимто мусимо протидіяти проти цеї експанзії, щоби не допустити до катастрофи нової світової війни, яка започаткувала би епоху варварства. Тимто свобода й мир мають нині історичні функції як ще ніколи досі в історії. Мусимо захищати свободу, бо вона водночас запорука миру. І мусимо захищати мир, бо він водночас запорука свободи.

В. П.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

102)

— Зрозумійте ж, нарешті, що я не заперечую життя й того, що воно наплодило на нашій планеті. Я зустрічався з членами клюбу самовбивців, і жодної молекули з їхнього варива не міг сприйняти. Це не те! Вони заперечують життя, а я хочу його ствердити, спочатку запереченням атеїстичного абсурду, а потім ствердженням вічного сенсу життя. Я хочу осяяти життя світлом істини, щоб усе стало усвідомлене й безсмертне, і тоді ніякі вже космічні катастрофи нам не страшні. Якщо позаду і попереду мене все та сама вічність, а моя свідомість тільки пересувається по її шляхах, то все, що я бачу цією свідомістю — величнє, прекрасне і божественне! Розумієте ви мене? Ось у цьому і весь сенс. І тоді споглядані вами руїни в яких я перебуваю, і мої одноколірні лахміття в вугляному поросі і бруді, і цей блідий денний відбиток світла заплутаний у чорній павутині, стануть елементами передвічного пляну Провидіння...

В цій понурій норі я підраховував, скільки лишається людині вільного часу для „чистого життя", якщо розглядати його очима безбожників. За пересічної тяглости його, наприклад, 50 років, двадцять із них іде на сон і відпочинок, дальші двадцять витрачається на навчання, військову службу й працю, а решта десять років — на їдження, виконування природніх потреб, щоденне вмивання, роздягання, одягання, і біля року на всякі „дрібні видатки". А для чистого життя нічого не лишається. Нам пропонують сенс життя знаходити в самому житті, тобто в перерахованих вище функціях: у спанні, в жранні, відвідуванні убиралень, розмноженні, боротьбі всяких ізмів, щоби знов таки гепнутись неминучим пшиком!...

Ні, пане мій, ці рецепти вже перевіріні й випробувані. Навіть королі й мільйонери, якщо вони чесні й послідовні, не будуть запевняти, що сенс життя полягає в самому житті та його функціях.

Що таке історія? На кожні сто років історичного життя народів 85-80 років припадає на війни і самознищення, і 10-15 років — на перепочинок, під час якого нащадки мавп готувались до чергової кривавої битви... І, щоби ця жахлива правда не так жахливо оголялась, для прикривання її вигадано всякі дарвінізми, психоплазми, рефлексології, мутації і, нарешті, клясову боротьбу з соціялізмом і комунізмом. Учора показували людям південь і гукали: „Вперед!", і вони мчали до нього, як божевільні. А сьогодні в хаосі цього руху пролунав новий вигук: „Стійте, йолопи, куди ви прете? Даремні ваші тисячолітні зусилля, повертайте назад на північ!" І пішла така колотнеча, що, як кажуть, чортам нудно стало! Задні стали передніми, а передні — задніми. А там, дивись, через кілька сотень чи тисяч років, хтось загорлає в новому вже „хвості": „Стійте, обер-йолопи, не туди претесь! „Вперед" — це значить — на схід!" І знов піде ще гірша колотнеча! Кому потрібна вся ця нескінчена штовханина? Богові, Сатані, людям, чи „психоплазмі"?

І коли я відповім собі на це питання, в цій дірці мене не стане.

...В селянському робочому одязі, босий і без кашкета, під палючим промінням серпневого сонця, з величезним кошем на плечах, він щодня з'являвся між курортниками і багатозначно вигукував:

— Вітамін і залізо! Клясична французька слива! Вічна молодість і безболізне довголіття! Вітамін і залізо!

Білолиці й смагляві, повні й худорляві, потворні й ніжні, старі й молоді, горбоносі й кучеряві, інтеліґенти й пархаті, як хижаки, налітали на нього, розхоплювали темно-синій чорнослив і вигукували:

— Ах, що ви маете, хіба можна з бідних совєтських літераторів і журналістів брати по двадцять копійок за десяток?

— Ну, слухайте, товаришу селянине, звідки ви такі розумні слова виголошуєте?

— Ви так переконливо говорите, що прямо хоч не хочеш, а купиш у вас цього чорносливу.

— Товаришу садівник, ви вчора продали мені три десятки цих самих слив у яких було кілька штук червей. То чи не можна одержати у вас на заміну?... Ай, що він робить! Дивись, Басю, цей садівник такий широкий характер, що замісць кількох червивих слив дав мені цілий десяток!

А він ходив від санаторії до санаторії, по пляжу й урвищах берега і вигукував:

— Вітамін і залізо!

Санаторії й будинки відпочинку, приватні квартири й кімнати — все було переповнене, і сочинський берег у соромливому здриганні ледве встигав обслуговувати тисячі випещених, ніжних тіл, належних синам і дочкам далекої Палестини.

— Ти знаєш, Ада, що я за тиждень уже втратила чотири кіло? Лікар засвідчив безперечні ознаки видужання...

— Саро, ну, коли ж ми з тобою почнемо збиратись додому? Я вже таки да занудилась за нашою Москвою!

— Абраме Яковичу, як ви думаєте, чи варто нам по дорозі заглянути в рідний Київ і поздоровити цього нашого сопляка? Він тепер уже з орденом — не Мойше, а Мойсей Григорович, і мені вже телеграфували, що переїхав на воєнвідівську квартиру.

(Дальше буде).

о. П. Корсуновський.

Остання ніч Дмитра Вітовського

(Сторінки із щоденника).

Тридцять років минуло від часу трагічної загибілі полковника Дмитра Вітовського. Ця вельми сумна річниця відзначена у всій національній українській пресі відповідними статтями. Тут я поділюся тим, що занотовано у мойому щоденнику про останню мою зустріч з покійником полковником. Гадаю, що це цікаве мусить бути не тільки українському загалові, але й будучому, чи вже існуючому історикові, бо про це, крім ще живучих свідків та учасників його останньої ночі, — ніхто не знає.

Наперед хочу внести поправку до часописних статтей, які кажуть, що Вітовський загинув, коли летів із Парижа на Україну. Він летів **не з Парижа, а з Відня.**

А тепер нехай говорить щоденик:

„7 серпня, 1919 р. Відень. ...Увечері (25 липня) відбувся третій концерт (Української Республіканської Капелі) у Відні, там само, що й попередні (в залі „Концерт-Гауз'у). Хоч і нервово співали під впливом раницьних „загальних зборів", але концерт пройшов з блискучим успіхом при переповненій вщерть величезній залі. Квітів на естраді — цілий парк.

По концерті зайшов до нас О. Олесь, наш славетний поет. Від імені українського посольства у Відні він передав нам запрошення на равт, який воно улаштовує на честь капелі і який має відбутися завтра в суботу 26 липня в „Штадт-Паркові" на острові.

В суботу в 7-мій год. вечора розпочався равт. Крім насте офіціяльних представників уряду, була присутня майже вся українська колонія у Відні як наддніпрянців так і галичан. Не бракувало й чужинців. Навіть наш друг, інж. Я. Нечас, спеціяльно приїхав з Чехії, щоб ще послухати нашого співу.

В цей час наш посол В. Липинський подався до димісії, а тому в імені посольства першим привитав капелю промовою заступник посла п. Полетика. Після нього говорив О. Степаненко, підносячи значення капелі якраз в сучасний мент.

Полковник Д. Вітовський, галицький військовий міністер, який саме тепер вертав на галицький фронт, закінчує свою теплу промову обіцянкою передати Армії привіт від капелі, та що він переконаний, що якби він ще повернувся відтіля, то привезе від Армії таку відповідь: — „Ви співайте на чужині, а ми будемо бити на Вкраїні".

Говорили ще д-р Трильовський, проф. Колесса, кооператор Сербиненко, редактор А. Хомик (з присущим йому комічним жестом: розмахуючи руками, він складає пальці, у вигляді „дулі" і при словах „їдьте у світ!..." показує цією комбінацією з трьох пальців в бік того „світу"), Семака, Окуневський та інші. З особливим одушевленням промовляв по чеськи Нечас, якому ми, втішені, зробили овацію.

Поет Олесь причитав свій вірш на честь Капелі, який він тут же експромтом склав, і в якому назвав капелю „українським соловієм", що нагадав йому тут на чужині широкі українські степи, гаї, луки, левади, й переніс його до рідного краю.

У відповідь ми проспівали його вірш-гимн „Живи, Україно", положений на музику Стеценком.

Кошиць під час равту говорив аж тричі. В своїх промовах він високо підносив творчість українських композиторів як наддніпрянських так і галицьких, описував подорожні пригоди Капелі та відношення до неї і її співу чужинців.

Равт був блискучий і затягнувся за північ. Але скінчився він не для всіх. Полковник Д. Вітовський запросив Кошиця і ще кількох довірених осіб поїхати з ним до готелю „Кайзергоф", щоб довірочно поговорити про справи держави й потім „докінчувати" бенкет. Був запрошений і я. Під час нарад він сповістив нам, що вранці вилітає аеропляном на фронт. (Розмов не записую, бо рахую їх державною тайною, а щоденник в безперервних переїздах міг би дістатись до небажаних рук). Після розмов перейшли до „закінчення равту".

Перші проміння Геліоса привитали нас, коли ми розходились кождий до себе, а на прощання Вітовський обдарував мене річчю, яку згодом „передарував" Кошицеві.

Своєї обіцянки, котру висловив Вітовський під час равту, він вже не міг виконати: на другий день ми одержали потрясаючу вістку, що десь над Німеччиною літак згорів, а разом з ним і він з його пільотом Чучманом.

Останню ніч у свойому життю він провів з нами.

Вибори в Західній Німеччині

(Кореспонденція з Европи).

14 серпня населення Західної Німеччини вибрало послів до першого парляменту своєї країни, що має бути окремою державою. До виборів було управнених більше ніж 31 мільйонів громадян. Взяли участь у виборах коло 80%. Найбільше голосів здобув Християнсько-Демократичний (соціяльний) Союз — 7,351,000 (139 мандатів). На другім місці стоїть Соціял-Демократична Партія з 6,932,000 (131 мандатами). Третя за числом виборців є Вільна Демократична Партія: 2,188,000 (52 мандати).

Комуністи мали 1,360,000 виборців (15 мандатів). Баварська Партія 986,000 (17 місць). Далі йдуть менші партії. Комуністи, згідно з числом голосів, мали б мати більше мандатів, але їх голоси „розбились" по округах.

Перед виборами велася широка агітація — в пресі й по вічах. Подекуди бували гострі сутички між комуністами та їх противниками, що кінчалися бійкою і вмішуванням поліції. Одного комуніста вбито на вічу. Одначе головними противниками були християнські демократи й соціялісти-демократи.

Для Західної Німеччини комуністична небезпека не має значення. За війни мільйони німців, побувши в Сов. Союзі, бачили на власні очі „комуністичний рай". Мільйони німецьких полонених перебувають ще й сьогодні в СССР. Мільйони вигнаних советським урядом німців із східних територій перебувають у Західній Німеччині. Ці не мають симпатії до Сталіна і його режиму.

Більшою небезпекою могло бути відродження німецького націзму (гітлеризму) в Німеччині. Але ще живі спомини про катастрофу, до якої Гітлер довів Німеччину. Тому, хоч на національній струні грають усі партії, однак ні одна не проголошує в своїх кличах диктатури.

У чому суть спору між німецькими консервативними партіями й соціял-демократами? Соціялісти вважають, що німецьке народне господарство має бути регульоване певним державним пляном. Вони бачать приклад для цього в Англії та Швеції, де при владі стоять соціялісти. Інші партії заявилися проти соціялізації і зазначили, що зокрема Америка не буде давати кредитів на усуспільнене господарство.

Виходячи з цієї основи, різні партії Німеччини притягали до своєї пропаганди інші аргументи, що по суті не мають до справи сіякого відношення. Соціял-демократи закидали німецьким партіям, які діють легально в советській зоні, що вони зробилися „попленчиками" комуністів. Знову християнські демократи повели пропаганду проти соціял-демократів, що, мовляв, вони хочуть завести в Західній Німеччині комунізм і диктатуру, а це мусило б призвести до голоду... Далі християнські демократи висунули проти соціял-демократів закиди, що, мовляв, християнин не може бути соціялістом. На це відповіли соціял-демократи заявами, що вони поборюють тільки капіталізм, а католицька церква теж вважає його „суспільним лихом".

Інші партії в своїй пропаганді зовсім „пустилися берега" й писали, що їм тільки фантазія в голову приносила. Особливо визначався нерозбірчивою демагогією „Союз Господарської Відбудови" (голова Лоріц). Цей усі партії й їх провідників називав „шарлатанами" й „злодіями" та обіцяв своїм виборцям „грушки на вербі", особливо тим німцям, що їх Сталін прогнав із східних територій. На цю демагогію піймалося коло 700,000 виборців і Лоріц має в парляменті 12 послів.

Наслідки виборів дають консервативним партіям більшість у парляменті Західної Німеччини. Тому, що не можуть порозумітися з соціял-демократами щодо господарської програми, уряд буде створений без соціялістів. Дальший розвиток Німеччини в напрямі до рівноправности буде легчий. Вибори показали, що величезна більшість німецького народу стоїть за демократичними партіями і не слухає „правих" та „лівих" тоталістів.

В. Р.

О. Г.

Советська інтелігенція

4)

А цей самий студент писав замісць слова „дисципліна" три чудернацькі комбінації: „дві" „стві" „вплі", а власне імя в його ортографії виглядало так: робота „Сирьгїйя" Л-а. Очевидно, „Сирьгьій" не був виїнятком, бо про безграмотність випускників вищих шкіл почали трубити всі часописи, посилаючись на масові скандальні факти. Тому на початку 1935 року видано розпорядження про перевірку грамотности студентів усіх середніх і вищих шкіл по цілому Советському Союзі.

Приїхала така комісія з центру і до Кривого Рогу. „Перевіркою" був звичайний диктак пересічної трудности на 140 слів. По загальних підсумках виявилося, що Криворізький Педінститут зайняв на Україні перше місце... по безграмотности студентів. А в самому інституті перше місце „з кінця" зайняв згаданий „Сирьгьій", що зробив 205 помилок лишень в тих словах, котрі можна було прочитати. З цілого загалу студентства лишень двоє написало диктат без помилок.

По тому негайно оголошено наказ директора інституту, в котрім, між іншим було сказано: „Студенти не вміють писати навіть тих найпотрібніших слів, котрі зустрічаються в щоденному вжитку. Наприклад: пишуть „дірекція" „інститує" і т. д. „За тим в наказі значилося, що на всіх курсах всіх трьох факультетів запроваджують семинарі по вивченню української мови, а на керівників семинаріїв призначалося професорів і сильніших студентів. А далі під наказом підпис: „Діректор істітуту" С.

Та трьохмісячний семинар поміг мало там, де потрібно було кілька років праці, і наслідків майже не дав жадних.

Що ж до Сергія Л., то він представляв собою цілком жалюгідну фігуру. Виплутавшись сяк-так з трьох предметів, які здавалося усно і які можна було збути порожньою балаканиною, він спинився на „мертвій точці" перед мовою.

З браку професорських сил цілий цикль мовознавчих дисциплін вів тоді дуже здібний і вимагаючий доцент Д. Зважаючи на загальний рівень студентства, він звів свої виклади до найелементарніших відомостей з граматики та історії мови, але далі не уступав і знань опреділеного ним мінімуму вимагав строго і безапеляційно.

—Якщо ви готуєтесь стати учителями середніх шкіл, то мусите знати бодай те, про що будете школярів учити. Більшого я від вас не вимагаю, але не допущу, щоб ви, скінчивши інститут знали менше, ніж мусять знати ваші майбутні учні — говорив він.

І доцент Д. не зважав на те, що на нього сипалися доноси і скарги, тим більше, що директор постійно стояв у його обороні, боючись залишитися зовсім без викладача. Єдиними наслідками були лишень зауваження, що „доцент Д. не може забезпечити високого проценту успішности студентів", а тому не мав чести бути внесеним на дошку „ударників". Але Д. на це не зважав і своєї тактики тримався далі.

Одного разу доцента Д. викликала до себе декан літературно - мовного факультету „товаришка" К.

— Слухайте, тов. Д. Як буде зі студентом Л.?

— Шановна Поліна Іванівна, я думаю, що зі студентом Л. нічого не буде: він є цілком безграмотний.

— Але, дозвольте, тов. Д.! Як же це так? Партія і уряд поставили перед ним певні завдання, видали кошти на його стипендію і науку, а тим самим зобов'язали і нас йому допомогти. Ми не маємо права звести ті всі заходи на-нівець, і я вас прошу собі того не легковажити! Студент Л. **мусить** скінчити інститут! Розумієте — **мусить!** Тим більше, що він вже все поздавав, за виїнятком ваших дисциплін. Отже, займіться ним, допоможіть йому!

— Товаришко К.! Я вжив усіх заходів: я прикріпив до Л. двох сильніших студентів, я уділив йому окремі години консультацій, підшукав легку літературу для опрацювання, але бажаних наслідків ще нема. Поступ є тільки в тому, що минулого року він писав самі приголосні в продиктованих йому словах, а цього року почав уживати і голосних, тільки здебільша все - не так, як треба. Правда, трапляється йому деколи написати слово навіть цілком правильно, але того ще замало.

— Але ж ви подумайте, тов. Д. — денервується декан. — Він учора був у мене і плакав! Слово чести, плакав! Погрожував, що скінчить самогубством, коли його не звільнять з інституту. Каже, що не може знести свого становища, бо давніше в шахті він усе був передовою людиною, а тут став посміховищем. Справа поважна: звільнити його не маємо права, а тому, коли ви далі будете впиратися, то він свої погрози може здійснити, а тоді ми будемо мати дуже поважні наслідки **політичного характеру.** Прошу над цим поважно задуматися...

— Знаєте що, тов.? — відповів упертий доцент. — Найліпше напишіть до мене офіційне розпорядження з наказом записати іспити студенту Л., без огляду на його знання. І я, маючи такий папірець, запишу.

— Ну-у-у! — збентежено запротестувала К. — Я не можу брати на себе такої відповідальности...

— Отже, бачите! Ви є деканом і членом партії, а відповідальности про незаконний запис іспиту не хочете брати. Не возьму і я його, бо також відповідаю перед партією і урядом за довірену мені роботу, хоч я є тільки звичайним викладачем, і то безпартійним.

— Власне, — вирвалось у К. — ви, як безпартійний, не можете за нього відповідати, але ми мусимо! Маємо вже нагінки з партійного комітету. І головне, що, колиб він не працював над собою, то відповідальність впала би на нього, але він працює і вперто працює! Сидить над книжками до пізньої ночі... Не можу зрозуміти тільки, чому йому не вдається опанувати матеріял!

(Дальше буде).

ЗВІТ

З пожертв зложених в Злученому Українсько-Американському Допомоговому Комітеті у Филаделфії за місяць квітень 1949 р.

Филаделфія, Па: Микита Вурий $5.00, Клюб Укр. Американських Гор. при Френклін Ст: пожертва з „пушок" Клю- Осередок $10.00, Українсько-Американський Клюб Горожан, вкладка $10.00, Збірка на похороні Єстефана Штогрина $50.00, Е. Совіцка $10.00, Товариство ім. Д. Вітовського відділ 375, вкладка $10.00.

Мекізракс, Па.: пані Гаврик $5.00.

Олифант, Па.: Віктор Ковальчик $4.00.

Аліквипа, Па.: Відділ 120 У. Н. Союзу $100.00.

Честер, Па.: Марія Пастушек $10.00, Ліга Укр. Американців $10.00, Тов. ім. Шевченка, відд. 156, вкладка $10.

Джанставн, Па.: В. Романів $5.00.

Мидвил, Па.: Антін Корбік $5.00.

Варен, Па.: А. Волес $10.00.

Алтуна, Па.: Відді 145 У. Н. Союзу вкладка $10.00.

Квекертон, Па.: В. Галевич $5.00.

Нантікок, Па.: А. Вдовичик $5.00.

Монесен, Па.: Укр. Політично-Добродійне Тов. $100.00.

Ембридж, Па.: Тов. Св. Николая, відд. 276, вкладка $10.

Бедфорд, Па.: Йосиф Пиш $5.00.

Вилкс Бері, Па.: Л. Леськів $5.00.

Питсбурґ, Па.: Укр. Горожанський Клюб, вкладка $10, Тов. Укр. Народної Помочі, вкладка $20.00.

Ню Йорк, Н. Й.: Укр. Доп. Комітет пов. Бібрка $10.00, Укр. Запомогове Тов. „Дністер" відділ 361 У.Н.С. вкладка $20.00. Укр. Жіноче Тов. Суспільної Опіки, вкладка, $10.00, Збірка на похороні Й. Сварія $16.00, „Союз Укр. Америки", відділ 1, вкладка $10.00.

Ром, Н. Й.: Л. Голіят $5.00, І. Матвеєчко $5.00.

Онеіда, Н. Й.: Іван Цмайло $5.00.

Бронкс, Н. Й.: Тов. „Зоря" відділ 69 У.Н.С. $40.00, вкладка $10.00, Союз Українок, відділ 8, вкладка $10.00.

Литл Фолс, Н. Й.: А. Сокаль $5.00.

Амстердам, Н. Й.: Василь Вовнянка $5.00, Тарас Гапяк $20.00.

Милбурґ, Н. Й.: Тесс Нарожняк $10.00.

Клей, Н. Й.: Й. Бойко $10.00.

Бруклин, Н. Й.: Й. Надольський $5.00, Укр. Народний Дім, вкладка $10.00, Укр. Американський Допом. Комітет, вкладка $20.00, І. Борис $5.00

Олін, Н. Й.: І. Скробач $5.00.

Елмайра, Н. Й.: Тов. Івана Франка, відділ 271, вкладка $10.00.

Озон Парк, Н. Й.: Збірка на „поминках" А. Леськів $16.00.

Норт Мерик, Л. Ай. Н. Й. Анна Черноха $5.00.

Сиракюз, Н. Й.: Тов. „Укр. Січ", відділ 39 $10.00, Е. Чуби $5.00.

Асторія Л. Ай., Н. Й.: Укр. Братство Св. Николая, вкладка $10.00.

Джерзі Ситі, Н. Дж.: Орг. Провидіння, відділ 3, вкладка $10.00, Орг. Провидіння, відд. 157 Св. Арх. Михаїла, вкладка $10.00, Орг. Провидіння Відділ 169 $5.00.

Нюарк, Н. Дж.: Анд.Шум $10.00.

Елизабет, Н. Дж.: Відділ 142 У. Н. С. Св. Михаїла, вкладка $10.00, Центральний Комітет Укр. Національних Організацій $300.00, др. В. Шандор $5.00.

Милвил, Н. Дж.: Укр. Прав. Церква, дохід з концерту влаштованого в честь Т. Шевченка $52.25.

Перт Амбой, Н. Дж.: Й. Микитка, В. Ратич $5.00.

Петерсон, Н. Дж.: Відд. Укр. Народного С., вкладка $10.00.

Менвил, Р. Ай.: Збірка зі Сл. Божої $20.00, Зложили: І. Задорожний, О. Червінський, Ю. Ясінчук, Ю. Бурак, П. Тиняк. М. Тиняк, Н, Гербинський, І. Ткач, А. Кльован, І Топоровський, М. Кармазин, Марія Тиняк, П. Лановий, П. Задорожний, А. Лєва і М. Тучанська.

Вунсакет, Р. Ай.: Ліга Укр. Укр. Жінок, вкладка $10.00.

Дирборн, Міш.: Відд. 292 У. Н. Союзу $25.00.

Дітройт, Міш.: Ольга Радиш-Перецька, вкладка $5.00, пожертва $2.00, Северин Перецький $5.00. **Збірка з забави в домі П. Сандрик $16.00, зложили по $3.00: Й. Масляк, К.** Сандрик, по $2.00: А. Масляк, Н. Чорний, К. Візничак, В. Ливенда; по $1.00: П. Мазуркевич, Н. Кінасчук; Український Золотий Хрест, вкладка $10.00, Марія Ясінська $10.00.

Ґарден Ситі, Міш.: Майрон'с Авто Соплай" $5.00.

Гемтремк, Міш.: Тов. ім. М. Шашкевича, Відділ 94 У. Н. С. вкладка $10.00.

Кембридж, Масс.: І. Камінський $5.00.

Йонґставн, О.: Злучені Організації Укр. Гр. Кат Церкви $120.00, Михайло Ф. Ґерак, вкладка $10.00, Відділ 230 У. Н. С. дохід з Концерту Шевченка $25.00.

Джірард, Огайо: І. Кравець $5.00.

Клівленд, Огайо: Злучені Укр. Організації $200.00.

Говмворт, Огайо: Г. Гуменюк $5.00.

Толідо, Огайо: Я. Квасниця $15.00.

Шікаго, Ілл.: Агафія Христин $10.00, А. Дубицький $5.00, Організація Відродження України, вкладка $10.00.

Іст С. Луіс, Ілл.: Н. Іванишин $5.00.

Ню Брітен, Конн.: Громада при Гр. Кат. Церкві, дохід з концерту Шевченка $41.15.

Ейвон, Конн.: Вол. Мерещак $5.00.

Нювінґтон, Конн.: Маланя Федишин $10.00.

Лос Анджелес, Кал.: Петро А. Мордус $5.00.

Гарвуд, Мд.: Е. Притула $5.00, Микола Палюха $5.00.

Джапа, Мд.: Олекса Дзємюк $10.00.

Финекс, Арізона: А. Холєвка $15.00.

Сент Луіс, По.: М. Гріско $5.00.

По $3.00: Варвара Пітяк, В. Дучемінський, А. Куль, А. С. Крафтіціян, А. Головата, М. Лацик, Марія Польхе.

По $2.00: М. Нагірняк, М. Красносильський, В. Манчак, Г. Беднарчук, А. Миньо, Іван Гірський, М. Зуб, М. Білецький, П. Трипалюк, П. Вох, Чернуха, Н. Бабій, М. Чикота, В. Салабун, Й. Крупка, А. Куль, В. Гулька, В. Борачок, А. Кукрицький, Р. Іванюк, Марія Бучак.

По $3.00: С. Ґураль, І. Мішко, Ст. Фединський, П. Сенько, Стеля Слюзар, Й. Ковалів, М. Перейма, М. Корнило, Й. Боднар, Н. Лукіянчук, І. Сенявський, О. Сеньов, Р. Ситник, С. Клебань, М. Грицик, Д. Датавчик, А. Панько, Т. Королишин, А. Дзіст, М. Хмельник, М. Магун, Анна Бекун, В. Корецький, А. Матіяш, А. Семенчук, Е. Р. Котур, В. Палійчук, А. Шаваля, І. Литвин, А. Кривучко, М. Ставичний, А. Волос, А. Радивиш, А. Слюзар, Ю. Коміцка, А. Васильців, П. Бойчук, В. Демрай, Я. Демський, Й. Масляк, А. Боднарчик, Н. Гураль, Н. Кавуліч, Г. Велюх.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661. Philadelphia 5. Pa

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету на кораблі „Дженерал Бонді" до порту в Ню Йорку, в дні 29-го серпня 1949:

Басараб Дмитро, Ольга, Володимир; Бодель Микола, Наталія; Богдан Теодор; Бойко Павло, Патра, Марта; Борисевич Дмитро, Евдокія, Марія, Іван; Будинка Василь; Холява Онуфрій; Християн Дмитро, Марія, Анна; Худик Микола; Чупейда Степан, Марія, Катерина, Петро; аЧбан Михайло; Чміль Милайло, Юстина; Дацьо Василь, Надія, Степан; Дерик Іван; Долішна Параскевія; Дзівак Надія, Богдан, Татіана; Филик Степан, Софія; Ґалів Теодор, Юлія, Ричард; Грушаник Василь, Галина; Гуцул Іван, Ірина, Катерина; Гулик Степан, Анна, Михайло, Ева; Гусак Нестор; Гвоздецький Степан, Ольга, Ігор; Кмйотель Микола, Марія, Ярослав; Кобилянський Антін, Марія, Євгенія; Коваль Станислав, Галина, Богдан; Козак Михайло, Євгенія, Богдан; Красько Михайло, Софія; Куртій Петро, Марія, Володимир; Крицак Богдан, Марія, Роман; Кузьмич Юрій, Вальтоніна, Юрій, Ярослава; Кущак Микола, Анна, Іван; Марчук Олександер, Наталія, Антоніна; Машталір Іванна, Анна, Ірма; Моцьо Василь, Галина, Мирослава; Михайлюк Ілля; Надточій Григорій, Анна, Валентин; Олинець Марія, Олександер, Роман, Лідія, Марія; Островська Надія; Пеґуш Дмитро, Стефанія, Федір; Рибак Михайло, Марія; Садовий Андрій, Теодора; Сарахман Осип, Марія, Орися; Лужняк Галина; Мирла Михайло, Текля, Іван, Марія; Олексин Степан; Оршуляк Михайло; Остапів Володимир; Полюлич Роман; Савчук Микола, Анна, Степан; Слупський Дмитро, Феня, Дмитро; Сопінка Іван, Стефанія, Ярослав; Сулим Олекса, Катерина; Сидор Василь, Іванна, Євген; Щур Осип; Шевчук Мілет, Юлія; Шмагло Василь, Анна, Степанія; Шостак Осип, Ева, Богдан, Роман; Шийка Михайло, Розалія, Степан; Шикула Іван, Параска, Юрій; Шинґіра Іван; Теребас Михайло, Анна, Ярослава; Томашівський Петро, Павлина, Марія, Богдан; Тонюк Іван; Тимощенко Іван, Олена, Юхим, Володимир, Анна; Титор Петро, Ніна; Ванат Василь; Васьків Дмитро, Ольга, Володимир, Надія; Вус Іван, Марія, Анна; Захарів Микола, Галина; Залінчук Василь, Ольга, Павло; Зарицький Юліян, Марія, Юліян; Заставський Іван, Ева, Роман, Станислав; Зеленюк Степан, Марія, Володимир; Зендран Захарія; Зубар Василь, Параня; Вілецький Іван, Ксеня, Ярослав; Блюй Андріян, Любомира, Борис; Бубняк Микола, Ольга, Ірина, Дарія; Вучек Осип, Анна, Маріян, Ольга; Данильченко Іван, Оксана, Теодор, Віра, Галина; Дякун Теофіль; Дудинський Дмитро, Наталія, Мирон; Томків Тома, Евфрозина; Головатий Михайло, Анна; Кепій Антін, Марія; Кміт Семен, Вероніка, Іванна, Лівія, Іван; Книга Станислав, Марія, Лідія; Костек Осип, Марія, Софія, Євген, Олександер; Луців Олександер; Наливайко Андрій, Ольга, Орест; Ничник Розалія; Пронів Василь, Марія, Василь; Ребак Марія; Рудий Мирослав; Сорокін Іван; Венке Василь, Іванна, Отто. Мирослава, Зірка.

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету на кораблі „Дженерал Голбрук" до порту в Бостоні, дня 29 серпня 1949:

Береза Антін, Марія, Тереса, Михайло, Василь, Ольга, Степан; Боднар Андрій, Катерина, Василь, Антонія; Вурніцкіс Ванда; Чопко Володимир, Розалія, Богдан; Дацько Кирило, Ольга, Ольга, Михайло, Анна; Добровольський Михайло; Фурда Филимон, Михайлина, Олександер; Фурса Сергій; Головко Василь, Євдокія, Ніна, Марія, Надія; Карко Петро; Пасічний Іван, Анна; Пришляк Іван, Юлія, Марія; Толочко Михайло, Стефанія, Віра, Богдан; Ваньо Іван, Франціпіка, Антін; Лєшко Дмитро, Анна, Оксана; Миськів Петро, Олександер; Назарець Дмитро, Марія, Татяна, Ольга; Ревтюк Степан, Анна, Михайло; Рогатинський Степан, Анна, Галина; Саладяк Іван, Текля, Марія; Савченко Василь, Галина, Віктор, Раїса; Сташко Іван, Текля, Роман, Марія; Сивий Микола; Третяків Андрій, Ніна, Людмила; Турий Михайло; Вішка Іван, Галина, Ірина; Бакун Олена, Теодор; Хомин Петро, Станиславa, Марія; Федів Дмитро, Татяна, Ольга, Ярослав; Ферко Павло, Неоніла, Анна; Гарбар Гринько, Стефанія, Марія, Іван; Германчук Олександер, Анна, Валентина, Микола; Гривнак Семен, Варвара, Марія; Іванушко Іван, Анастазія, Дмитро; Комарницький Григорій, Анна, Ірина; Ковальчук Михайло, Марія, Анна; Куций Петро, Варкера, Віра; Остапенко Ольга.

ПОШУКУВАННЯ

п. АЛЕКСАНДРА ДОРСЬКОГО просимо негайно подати свою адресу до ЗУАДКомітету у Филаделфії Справа незвичайно важна.
United Ukrainian American Relief Committee, Inc.
P.O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

КНИЖКИ

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 7. серпня 1949 року помер у 69. році життя

МИХАЙЛО ГУТЬМАН,

член Бр. св. Стефана, від. 221, У. Н. Союзу в Шікаго, Ілл.

Покійний походив з села Сівчена, повіт Добромиль, Зах. Україна. Полишив в смутку дружину, три сини і пять дочок.

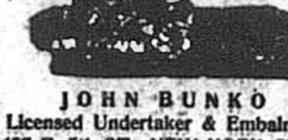
Похорон відбувся 10. серпня при участі родини, членів відділу 221 і знакомих, з української греко-кат. церкви св. Николая. Покійного відпроваджено в останне на цвинтар св. Николая.

В. Н. П.

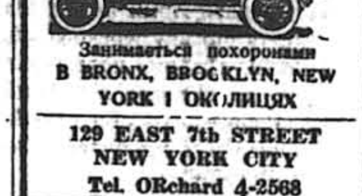
Т. Шікула, секр.

ПРАЦЯ

Професійні Оголошення







ТАРЗАН, ч. 2165. Напад ззаду.



Щераз швидкість господаря джунглів спасла йому життя. Відбиваючи револьвер набік, Тарзан завдав противникові страшний удар і нелюдяний мисливець упав мертвим. „Ти вбив людину" — заговорив строго Чедвик. „Тепер ти мусиш іти з нами і явитися на суді!". „Це не так!" — заявив Тарзан. „Він був би вбив мене". За ним незамітно слідкував Справл.